

ESIOPETUKSEN TOIMINTASUUNNITELMA TOIMIKAUSI 2023 -2024

1. Esiopetusyksikkö

Otalammen päiväkotiki, Torpparintie 9, 03300 Otalampi

2. Esiopetuksen opetus- ja oppimisjärjestelyt

Otalammen päiväkodissa esiopetuksessa toimitaan Vihdin kunnan esiopetussuunnitelman ja 5-vuotiaiden kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteet 2021 ja Vihdin paikallinen suunnitelma 2021 mukaisesti.

Toimintavuotena 2023-24 Otalammen päiväkodissa on kaksi esiopetusryhmää Joutsenet ja Liito-oravat (luontoesiopetusryhmä).

Joutsenien henkilöstö: Varhaiskasvatuksen opettaja Heli Mäntysaari, varhaiskasvatuksen sosionomi Johanna Kähärä-Laitinen, varhaiskasvatuksen lastenhoitajat Annina Ljungdell ja Susanna Nikander, varhaiskasvatuksen avustaja Heli Salo

Liito-oravien henkilöstö: Varhaiskasvatuksen opettajat Ann-Kristin Fransman ja Sari Luoto, varhaiskasvatuksen lastenhoitaja Marika Wallenius

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja Johanna Vire, esiopetuksen kuraattori Piia Mäntymäki. Päiväkodin johtaja Sari Uotila

2.1. esiopetuksen toiminta-ajat ja lomat

Otalammen päiväkodin esiopetuksen päivittäinen toiminta-aika on 9-13.

Syyslukukausi 10.8. – 22.12.2023
syysloma 16. – 20.10.2023 (vko 42)
itsenäisyyspäivä 6.12.2023 (vapaa)
joululoma 23.12. 2023– 5.1.2024

Kevätlukukausi 8.1. – 1.6.2024
talviloma 19. – 23.2.2024 (vko 8)
pääsiäinen 29.3. – 1.4.2024
vappu 1.5.2024 (vapaa)
helatorstai 9.5.2024 (vapaa)

2.2. esiopetusryhmien rakenne, oppimisympäristö, mahdolliset painotukset

Esiopetusryhmät: Joutsenet (16 esiopetusikäistä ja 5 viisivuotiasta lasta) ja Liito-oravat (luontoesiopetusryhmä, 16 esiopetusikäistä lasta). Kaikki Liito-oravien lapset ovat mukana kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa ja Joutsenien lapsista osa on kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa mukana olleita lapsia ja osa on yksivuotisessa esiopetuksessa.

Ryhmien omien tilojen ja päiväkodin pihan lisäksi fyysisiä oppimisympäristöjä ovat Kota, lähiympäristö, lähimetsä, leikki- ja liikuntapaikat. Otalammen päiväkodin esiopetuksessa luonto ja lähimetsät ovat erityisen tärkeitä oppimisympäristöjä. Liito-oravien luontoesiopetusryhmän toiminta tapahtuu pääasiallisesti Kodalla ja viereisellä laavulla. Joutsenet käyttävät Kotaa pääsääntöisesti 1 krt/viikko sekä toimivat lähimetsässä vähintään 1 krt/viikko.

Tavoitteenamme on myös tarjota lapsille oppimiskokemuksia oppimisympäristöistä Vihdin kunnan alueella laajemmin, esimerkiksi liikkumisen taitojen oppimisen mahdollistamiseksi.

Sosiaalinen oppimisympäristö pitää sisällään lasten kanssa yhdessä sovitut ryhmien säännöt, kaverisopimukset, hyvän käyttäytymisen sopimukset ym. Henkilöstö omalla toiminnallaan sitoutuu ja mallintaa näitä toimintatapoja.

Psyykkisessä oppimisympäristössä jokainen lapsi tulee kohdatuksi, kuulluksi ja ymmärretyksi. Esiopetuksen henkilöstö kohtaa jokaisen lapsen sensitiivisesti ja selkeisiin yhdessä sovittuihin toimintamalleihin sitoutuen.

2.3. varhaiskasvatuksen pedagogisten painotusten toteuttaminen esiopetuksessa

Leikin ja liikkumisen pedagoginen merkitys

Otalammen päiväkodin esiopetuksessa harjoitellaan ja opitaan asioita toiminnallisesti, leikkien ja leikinomaisesti. Esiopetuksessa hyödynnetään päivittäin positiivista pedagogiikkaa. Toimintaan suunnitellaan huomioidaan jokaisen lapsen mahdollisuus olla osallisena leikeissä omien kiinnostustensa ja kykyjensä mukaan.

Esiopetusryhmissä on käytössä leikkitaulut. Leikkitauluja käytetään eri tavoilla. Leikkitaulujen käytön tavoitteena on lasten osallisuuden mahdollistaminen ja leikin valinnan helpottaminen. Lapset voivat itse valita leikkien ja leikkikavereiden välillä ja lapsille tarjotaan eri tilavaihtoehtoja, johon he itse saavat suunnitella ja rakentaa leikkinsä. Myös aikuiset rakentavat leikkipisteitä, määrittelevät leikkiin osallistuvat lapset/pienryhmät, ovat itse mukana leikissä eri rooleissa jne. Näin mahdollistamme lasten tarvitseman tuen ja ohjauksen leikki- ja kaveritaitoihinsa.

Leikkitaidot ovat välttämättömiä lasten välisten suhteiden muodostumisessa ja lapset luovat keskinäiset suhteensa usein leikkitaitojen perusteella. Varsinkin luonnossa toimiessa mahdollistuu pitkäaikainen leikki. Lapsia osallistaen ja kuunnellen suunnitellaan leikkejä esimerkiksi kahden kesken, pienryhmissä, lastenkokouksissa.

Keskusteluissa opitaan ilmaisemaan omia ajatuksia, kuuntelemaan toisia sekä käsittelemään yhdessä arjessa eteen tulevia tilanteita ja tekemään sopimuksia yhteisistä asioista.

Liikkumista ja varsinkin luontoliikuntaa toteutetaan molempien esiopetusryhmien toiminnassa päivittäin. Liikkumista havainnoidaan säännöllisesti ja suunnitellen esim. Skidireili materiaalia hyödyntäen. Useita liikkumis-, tasapaino ja välineenkäsittelytaitoja sekä havaintomotorisia taitoja harjoitellaan suunnitelmallisesti. Lapsen liikkumisesta keskustellaan lapsen esiopetussuunnitelma keskusteluissa jokaisen huoltajan kanssa (Vihdin liikkumisohjelma) sekä ohjataan vanhempia liikkumaan lastensa kanssa. Esiopetusryhmät aktivoivat lasten perheitä ja huoltajia osallistumaan varhaiskasvatuksessa järjestettäviin liikuntatapahtumiin/tehtäviin, esimerkkinä Arkiseikkailu.

Erilaisia liikkumisen tapoja hyödynnetään kaikissa esiopetuksen oppimisympäristöissä ja oppimistilanteissa. Lapsille tarjotaan kasvun ja oppimisen tueksi ennakoitavia, suunniteltuja ja strukturoituja liikkumisen tapoja ja muotoja. Lasten liikunnalliset onnistumisen kokemukset ovat toiminnassa keskiössä. Liikkumista suunnitellaan ja oppimisympäristöä rakennetaan ja muokataan yhdessä lasten kanssa liikkumista mahdollistamaan. Lasten liikkumisen edistämistä toteutetaan myös yhdessä esi- ja alkuopetuksen yhteistyössä kanssa suunnitellusti. Leikki- ja liikuntavälineiden hankinnassa panostetaan laadukkaisiin välineisiin, liikuntavälineet ovat lasten saatavilla.

Henkilöstön yhteistä ymmärrystä leikistä, leikkipedagogiikasta, leikin ja liikkumisen merkityksestä kokopäiväpedagogiikassa syvennetään yhteisillä keskusteluilla, koulutuksilla ym. Henkilöstö havainnoi ja dokumentoi leikkejä ja lasten liikkumista. Kummassakin esiopetusryhmässä tehdään Liikkuva varhaiskasvatus -toiminnan Nykytilan arviointi, jonka avulla tehdään liikunnallisen toimintakulttuurin kehittämistyötä. Vihdin varhaiskasvatuksen Liikunnan vuosikelloa käytetään myös toiminnan suunnittelun apuna.

Työhyvinvointi

Esiopetuksessa on myös henkilöstön mahdollista liikkua lasten kanssa monipuolisesti työpäivän aikana. Myös levähtäminen on osa monipuolisuutta. Henkilöstön esimerkkinä oleminen kannustaa lapsia, mutta myös muita aikuisia. Luonnossa toimiminen ja liikkuminen vahvistaa myös henkilöstön työhyvinvointia (Vihdin liikkumisohjelma).

Varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma -prosessin johtaminen

Esiopetusryhmien tiimivastaavat johtavat yhdessä päiväkodin johtajan kanssa jaetun johtajuuden periaatteella esiopetussuunnitelmaprosessia omassa tiimissään. Kaksivuotisen esiopetuksen opetussuunnitelma, esiopetuksen opetussuunnitelma ja esiopetuksen toimintasuunnitelma ovat ohjaavina asiakirjoina niin päiväkodin johtajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan kuin esiopetusryhmien henkilöstön arjen

työvälineitä, joista tarkistetaan tavoitteita, sisältöjä, velvoitteita jne. Näihin pohjautuvaa pedagogisesta keskustelua käydään yksikössä sovituissa rakenteissa.

2.4. retket

Retket toteutetaan lähiympäristön, lähikuntien ja pääkaupunkiseudun kohteisiin, joista päätetään yhdessä esiopetusryhmien lasten kanssa ja huoltajien toiveita kuunnellen. Lähimetsissä retkeillään viikoittain.

Retkiä tehdään viikoittain ja kuukausittain lähiympäristöön sekä yhdessä kaikille kunnan esioppilaille järjestettyihin toimintaan esimerkiksi uimakouluun Nummelan uimahalliin, luistelemaan jäähalliin, jalkapalloturnaukseen, retket Haltiaan/Nuuksioon.

Kestävän kehityksen mukaisessa toiminnassa kierrätettäviä asioita viedään yhdessä lasten kanssa kierrätyspisteille. Katsomuskasvatuksen vuosikellon mukaisesti retkiä tehdään esimerkiksi joulukirkkoon.

Pelastuslaitoksen turvallisuusinfo Otalammen päiväkodin esioppilaille toteutetaan 27.10.-23 Pajuniityn päiväkodissa.

3. ARVIOINTI

Esiopetuksen laatua arvioidaan yksilötasolla, yksikkötasolla ja järjestäjä tasolla. Arviointi indikaattorit eri tasoille valikoituvat Karvin laadun indikaattoreista, eli laatumittareista varhaiskasvatuspäällikön johdolla varhaiskasvatuksen johtoryhmässä. Arvioinnista saatua tietoa käytetään esiopetuksen toiminnan ja sisällön kehittämiseen kaikilla arvioinnin tasoilla.

Yksilötasolla arvioidaan lapsen osallisuutta suhteessa omaan esiopetuksen oppimissuunnitelmaan ja lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumista. Yhteisesti sovittuina toimintatapoina käytetään toleranssiympyrää, erilaisia kartoituksia sekä opettajan ja lapsen yhdessä tekemää arviointia lapsen omasta oppimisesta.

Yksikkötasolla arvioidaan ryhmän toimintasuunnitelman ja yksikön esiopetussuunnitelman tavoitteiden toteutumista.

Järjestäjätasolla arvioidaan varhaiskasvatuksen pedagogisten painopistealueiden toteutumista sekä tehdään varhaiskasvatuksen asiakkaille asiakastyytyväisyyskysely, joka toinen vuosi.

Lisäksi arviointimenetelminä käytössä ovat toleranssiympyrä, sosiogrammi ja läheisyyden kehä.

Esiopetukseen osallistunut lapsi saa esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisen osallistumistodistuksen.

4. OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMA

4.1. arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (kirjaa tähän lasten määrä, yhteistyötoimijatahot, mikä on tarve opiskeluhuollon palveluista)

Otalammen esiopetuksessa on yhteensä 32 lasta.

Otalammen päiväkodin opiskeluhuollon yhteistyötahot ovat: Konsultoiva psykologi Kiia Wallin, neuvolan terveydenhoitaja Anne -Maaria Niemelä ja kuraattori Piia Mäntymäki.

Arvioidessa opiskeluhuollon kokonaistarvetta on otettu huomioon yhteisöllinen, opiskeluhoitotyö (kokoukset, yhteinen kehittäminen, konsultaatio), yksilöllinen opiskeluhoitotyö (yksilön tapaamiset, monialaiset tapaamiset) muu yhteistyö (huoltajayhteistyö)

Kuraattoripalvelua arvioidaan tarvittavan 0,28 tuntia/viikko. Konsultoivan psykologin palveluja arvioidaan tarvittavan 0,31 tuntia/viikko. Neuvolan terveydenhoitajan 0,07 tuntia/viikko (toimintaviikkoja 39/ toimintavuosi).

Yksikön opiskeluhoitoryhmään kuuluvat yksikön henkilökunta, alueellinen varhaiskasvatuksen erityisopettaja, neuvolaterveydenhoitaja, psykologi ja koulukuraattori. Tarvittaessa opiskeluhoitoryhmä kutsuu koolle muita asiantuntijoita.

Opiskeluhoitoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä, että yksilökohtaisena opiskeluhoitona. Yhteisöllisen opiskeluhoitotyön tukena on Vihdin kunnan opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Opiskeluhuollon tarpeet nousevat lasten ja perheiden tilanteista sekä tarpeista. Yksikkökohtainen opiskeluhoitoryhmä vastaa esiopetuksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista.

4.2. päiväkotiyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

Yhteisenä teemana esiopetuksessa on toimintakaudelle 2023-2024 yhteisöllisyys ja tunnetaidot. Varhaiskasvatuksen tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet:

- jokaisella lapsella on kaveri
- psykologinen turvallisuus

Varhaiskasvatusyksikössä toimii yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä, joka kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa. Aiheet yhteisöllisiin opiskeluhoitoryhmän tapaamisiin nousevat esiopetuksen ilmiöistä ja tarpeista.

Päiväkodinjohtaja johtaa opiskeluhoitoryhmää ja toimii myös koollekutsujana.

Jokaisen varhaiskasvatusyhteisössä työskentelevän velvollisuus on seurata fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ja turvallisuuden toteutumista. Huolen

herätessä työntekijä tuo asian esihenkilön tietoon, joka vie asiaa eteenpäin yhteisöllisessä opiskeluhoultotyössä.

Yksikön toimenpiteet:

Yhteisöllisiä opiskeluhoultoryhmän kokouksia on sovittu pidettäväksi kolme toimintavuoden 2023-24 (3.8.-23, 8.9.-23 ja 18.3.-24) aikana, tarpeen vaatiessa ryhmä kokoontuu useammin. Otalammen päiväkodin esiopetusryhmien perheillassa 6.9.2023 päiväkodin johtaja ja veo esittelivät opiskeluhoollon toimintaa.

Ensimmäisen opiskeluhoultoryhmän kokouksen teemana oli uusiin yhteisöllisen opiskeluryhmän jäseniin ja heidän tehtäväkuviin tutustuminen (uudet jäsenet ja Länsi Uudenmaan hyvinvointialueelle siirtymisen aiheuttamat muutokset). 3.8.-23 yhteisöllisessä oppilashuollon palaverissa oli mukana psykologi Jonna-Riikka Saajos.

Ennen yhteisöllisen opiskeluhoultoryhmän kokousta lapsilta ja hooltajilta pyydetään teemoja, joita toivoisivat käsiteltävän. Teema voi myös olla asia tai ilmiö, joka nousee henkilöstön havaintojen kautta. Opiskeluhoultoryhmän keskusteluista ja jatkotoimenpiteistä kirjataan muistio ja se lähetetään viikkokirjeiden mukana hooltajille.

Joutsenten esiopetusryhmässä työskentelee varhaiskasvatuksen sosionomi, joka tehtäväkuvansa mukaisesti vastaa monialaisesta verkostoyhteistyöstä, tekee kirjauksia lapsen hyvinvoinnista opiskeluhoollon näkökulmasta oman lapsiryhmänsä lasten esiopetuksen asiakirjoihin ja toimii yhteistyössä yhteisöllisen opiskeluhoultoryhmän kanssa. Varhaiskasvatuksen sosionomin työpanosta ja osaamista hyödynnetään kaikkien esiopetuksessa olevien lasten yhteisöllisen opiskeluhoollon suunnittelussa, kehittämisessä, toteuttamisessa ja arvioinnissa lasten hyvinvoinnin ja osallisuuden toteutumiseksi.

Esiopetus on velvoittavaa ja lapsen hooltajan on huolehdittava siitä, että lapsi osallistuu esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Vastuu esiopetuksessa olevan lapsen osallistumisesta opetukseen on hooltajalla. Henkilöstö varmistaa yhteistyössä hooltajien kanssa lapsen säännöllisen osallistumisen esiopetukseen. Lasten läsnäoloa esiopetuksessa seurataan. Oppilashuoltohenkilöstö konsultoidaan matalalla kynnyksellä, kun huoli poissaoloista herää.

Esiopetuksessa on käytössä pienryhmätoimintamalli, jonka avulla turvataan jokaisen lapsen kohtaaminen ja varmistetaan, että jokaisella lapsella on esiopetuksessa turvallinen aikuinen. Joutsenissa pienryhmät ovat syksyllä olleet pääsääntöisesti kiinteitä, Liito-oravissa taas pienryhmien kokoonpano vaihtelee. Esiopetusryhmien kaikkien lasten yhteistä pienryhmätoimintaa toteutetaan kevätpuolella tiivistäen.

Lapset osallistuvat oman esiopetussuunnitelman laadintaan kullekin lapselle kohdennetusti soveltuvien menetelmien ja toimintamallien avulla.

Kuusi askelta kouluun -toimintamallin toteuttamisen suunnittelu aloitettiin elokuussa yhdessä Otalammen alkuopetuksen opettajien (28.8.-23) kanssa. Viikolla 16 (17.4. -

24) esioppilaat, heidän huoltajansa, esi- ja alkuopettajat ja rehtori kokoontuvat Otalammen kouluun yhteiseen Kuusi askelta kouluun- teemaiseen vanhempainiltaan.

Otalammen esiopetusryhmät osallistuvat yhdessä päiväkodin muiden ryhmien kanssa lapsen oikeuksien päivään toteuttamalla teemapäivän. Teemapäivä suunnitellaan ja toteutetaan lapsia osallistaen.

Henkilöstöllä käytössä läheisyyden kehä -malli, jonka avulla varmistetaan, että jokainen lapsi tulee kohdatuksi esiopetuspäivän aikana. Mallin avulla tehtyjen havaintojen perusteella suunnitellaan toimenpiteet jokaisen lapsen huomioimisen ja kuulluksi tulemisen varmistamiseksi esiopetuksen arjessa ja oppimisympäristöissä.

Liito-Oravien ryhmässä käytetään Pomenia –materiaalia, jonka kautta käsitellään tunteita, kaveritaitoja sekä turvallisuuden tunnetta. Kummassakin esiopetusryhmässä kiinnitetään huomiota positiivisen pedagogiikan käyttöön.

4.3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksittäisille opiskelijoille annettavia koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä monialaista yksilökohtaista opiskeluhoiltoa. Opettajat ovat avainhenkilöitä opiskelijan tuen tarpeen tunnistamisessa. Opettajan näkökulmaa tarvitaan myös tilanteen tarkemmassa selvittelyssä sekä tuen suunnittelussa ja järjestämisessä. Opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaan ja opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Yksittäisen opiskelijan tai tietyn opiskelijaryhmän opiskeluhoollollisen tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhoollon palvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan, tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella.

Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Alueellinen varhaiskasvatuksen erityisopettaja tai varhaiskasvatuksen opettaja toimii pääsääntöisesti koollekutsujana. Ryhmän kokoaja voi olla myös muu opiskeluhoollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu, esim. terveydenhoitaja.

Toisin siis kuin pedagoginen ja oppimisen tuki, yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu aina vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan/opiskelijan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta. Oppilaan näkemykset huomioidaan häntä koskevissa asioissa iän ja kehitystason mukaisesti. Yksilökohtaisen opiskeluhooltoryhmän tehtävänä on lapsen kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraaminen ja edistäminen sekä tukitoimien suunnittelemisen.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan opiskeluhoitokertomus, jonka kirjaa pääsääntöisesti varhaiskasvatuksen opettaja. Opiskeluhoitokertomuksen säilyttää päiväkodin johtaja lukitussa kaapissa.

Opiskeluhoitokertomuksesta siirretään kouluun huoltajien luvalla erilliseen lupakaavakkeeseen kirjatut asiakirjat. Päiväkodin johtaja vastaa asiakirjojen siirrosta tulevaan kouluun / esiopetuspaikkaan. Päiväkodin johtaja arkistoi jäljennöksen siirtoluvasta sekä mahdollisesti siirtämättömät opiskeluhoitokertomukset.

Huoltaja huolehtii esioppilaan erityisruokavaliotarpeen ilmoittamisesta Vihdin kunnan ohjeistuksen mukaisesti. Päiväkotilapselle, oppilaalle ja opiskelijalle tarjotaan sairauden vaatima erityisruokavaliio. Lääkärintodistus vaaditaan, kun kyse on ruokavaliiohoitoisesta sairaudesta.

Esioppilaan tarvitsema lääkehoito toteutetaan Vihdin kunnan lääkehoitosuunnitelman /ohjeistuksen mukaisesti. Lapselle laaditaan lääkehoitosuunnitelma.

4.4. yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä päiväkodissa työskentelevien ammattilaisten ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko yhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Yhteisölliset opiskeluhoitoryhmät kokoontuvat vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Ryhmäkohtaiset pedagogiset työryhmät kokoontuvat vähintään kaksi kertaa vuodessa. Pedagogiseen työryhmään osallistuvat ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja, alueellinen varhaiskasvatuksen erityisopettaja, päiväkodinjohtaja ja halutessaan lapsen huoltaja.

Vihdissä opiskeluhoitotyö perustuu yhteistyötä toteuttavien henkilöiden ja tahojen keskinäiseen luottamukseen ja ammatillisuuteen. Yhteistyö huoltajien kanssa rakentuu kuulemiseen, kunnioitukseen, luottamukseen ja dialogiin. Opiskeluhoitopalvelujen tulee olla tasavertaisesti jokaisen oppilashoitopalveluja tarvitsevan esioppilaan, huoltajien ja esiopetushenkilöstön käytettävissä.

Sekä yhteisöllisen että yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön toteuttamisesta sovitaan huoltajien kanssa ja lasta kuullen. Varhaiskasvatusyksikkö tiedottaa huoltajille opiskeluhoitotyön periaatteista ja menettelytavoista toimikauden alkaessa.

Esiopetuksen vanhempainillassa huoltajille kerrotaan:

- opiskeluhoitotyön käytännöistä esiopetusvuoden aikana.
- esiopetusyksikön monialaisen opiskeluhoitotyön toteuttajat
- opiskeluhoitotyön aikataulu esiopetusvuoden aikana. Ennalta sovittujen kokouspäivien lisäksi monialaisen yhteistyön toteuttajat voidaan kutsua koolle tarvittaessa.

Tarvittaessa esiopetuksessa tehdään yhteistyötä sosiaali- ja terveyspalveluiden eri tahojen kanssa.

4.5. suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Kiusaaminen voidaan ymmärtää monella tavalla ja ilmiöstä on olemassa erilaisia määritelmiä. Yleisesti kiusaamisella tarkoitetaan sitä, että joku oppilas/opiskelija joutuu yhden tai useamman muun lapsen tai nuoren toistuvan loukkaamisen, vahingoittamisen ja/tai syrjimisestä kohteeksi pystymättä puolustautumaan tai vaikuttamaan saamaansa kohteluun.

Kiusaaminen voi olla esimerkiksi tönimistä, lyömistä, haukkumista ja pilkkaamista, yksin jättämistä, ilkeitä puheita takanapäin tai mitä tahansa sellaista toimintaa, jolla pyritään vahingoittamaan tai loukkaamaan toista. Se merkitsee usein myös uhrin eristämistä luokan, ryhmän tai virtuaaliryhmän sosiaalisesta kanssakäymisestä. Kiusaamistilanne ei ole koskaan tasa-arvoisten ja yhtä voimakkaiden nahistelua, vaan kiusattu on alakynnessä ja puolustuskyvytön suhteessa kiusaajaan.

Riidat ja erimielisyydet eroavat kiusaamisesta siinä, että ne ovat usein hetkellisiä, eikä niiden kohteeksi joudu jatkuvasti yksi ja sama oppilas. (MLL 2021)

Korostamme varhaista puuttumista, myös pieniin asioihin, sekä hyviä kaveritaitoja. Toiminnassa keskeistä on huomata hyvä ja kaunis käytös. Kaikilla aikuisilla on velvollisuus puuttua aina havaitsemaansa epäasialliseen käytökseen.

Vihdin varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa ristiriitojen ratkaisu tapahtuu MiniVerson eli sovittelun avulla. Henkilöstö perehdytetään MiniVerson käyttöön 2023-2024 toimintakauden aikana. Jokaisen työntekijän tulee tietää riitojen sovittelun periaatteet ja käytänteet, joita sitten sovelletaan ryhmissä lasten ikätason ja valmiuksien mukaan.

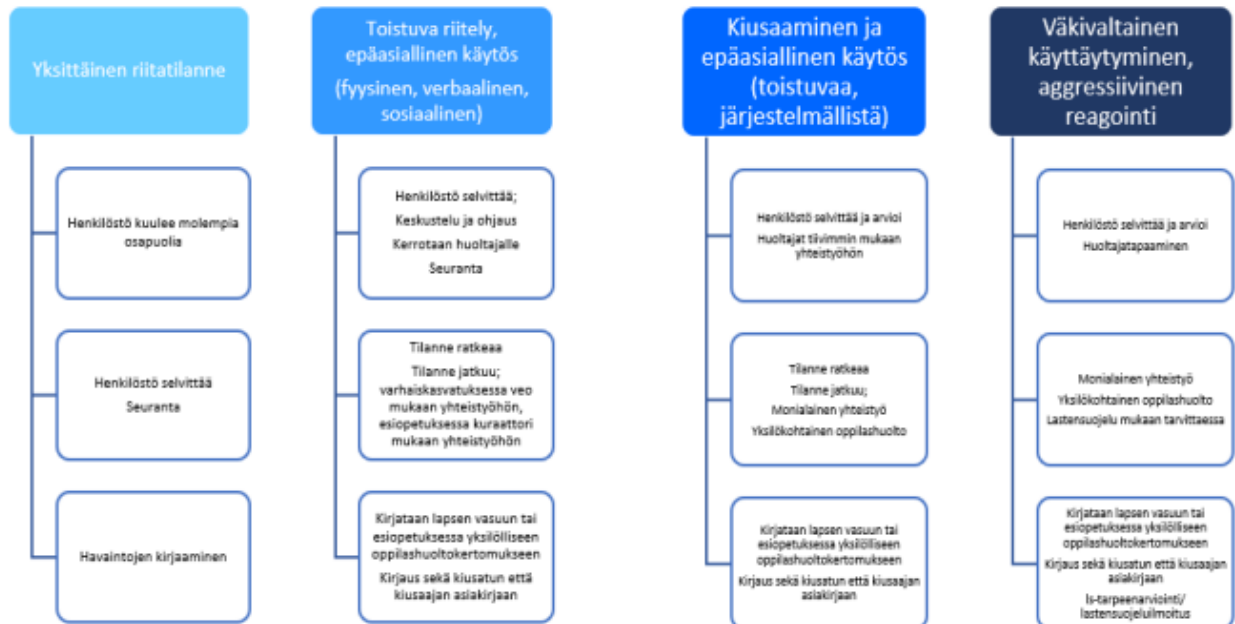
Yksikkökohtaiset toimenpiteet kiusaamisen ehkäisemiseksi:

Esiopetusvuoden alussa käytetään paljon aikaa ryhmäytymiseen ja kaveritaitojen harjoitteluun. Lasten huoltajien ja henkilöstön kanssa luodaan yhteinen ymmärrys siitä, mitä kiusaaminen on ja käydään jatkuvaa keskustelua havaituista vuorovaikutuksen ristiriitatilanteista ja esiin nousevista ilmiöistä. Lasten kanssa sovitaan yhdessä ryhmän yhteiset säännöt, päivitetään pihäsäännöt ym.

Otalammen päiväkodin esiopetuksen henkilöstö sekä ryhmien lapset perehdytetään Miniverso -toimintamallin käyttöön 24.-25.10.-23. Miniverso toimintamallin rinnalla kiusaamisen ehkäisemistä toteutetaan turvataitokasvatusta. Kiusaamisen ehkäisemisessä käytetään myös muita pedagogisen toiminnan tapoja ja menetelmiä, esimerkiksi positiivisen pedagogiikkaa, vahvuuksien tunnistamista, tunne- ja kaveritaitojen harjoittelua. Henkilöstö tunnistaa omat vuorovaikutuksen ja tunnetaitojensa kehittämistarpeensa, mallintaa lapsille omalla käyttäytymisellään myönteistä ja ratkaisukeskeistä toimintatapaa.

Kuraattoria konsultoidaan matalalla kynnyksellä kiusaamiseen liittyvissä huolenaiheissa.

Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa – toimintamalli

4.6. toimenpiteet opiskeluhoitosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi

Sekä yhteisöllisen, että yksilökohtaisen opiskeluhoiton toteuttamisesta sovitaan aina huoltajien kanssa ja lasta kuullen. Esiopetusyksikkö tiedottaa huoltajille opiskeluhoiton periaatteista ja menettelytavoista toimikauden alkaessa.

Esiopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma sisältyy vuosittain laadittavan esiopetuksen toimintasuunnitelmaan, jonka sivistyslautakunta hyväksyy.

5. OSALLISUUS JA YHTEISTYÖ

5.1 Lasten osallisuuden huomioiminen

Lasten osallisuus huomioidaan kaikessa esiopetustoiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Se näkyy esiopetusryhmien toimintasuunnitelmassa, esi- ja alkuopetuksen yhteistyön sovitussa toimintatavoissa jne. Näkyväksi lapsen osallisuus toiminnassa tulee esimerkiksi keskustelujen, pedagogisen dokumentoinnin, yhteisten kirjattujen sopimusten, kerättyjen viikkopalautteiden, haastattelujen, leikkitaulun, viikkokirjeiden ym. kautta.

Lasten osallisuutta omassa esiopetuksessaan vahvistetaan myös esioppilaan ja huoltajien yhteisillä perheilloilla, joissa myös lasten kanssa käydään läpi esiopetuksen tavoitteita, sisältöjä ja oppilashuoltoa toiminnallisesti. Lapsilta kysytään toiveita oman esiopetusvuoteen liittyen syksyn perheillassa.

5.2 Huoltajien osallisuuden huomioiminen

Syksyn perheillassa 6.9.-23 kerättiin huoltajien toiveita ja ideoita esiopetukseen liittyen. Näitä käytetään toiminnan suunnittelun apuna.

Päivittäin huoltajien osallisuus toteutuu avoimessa keskusteluyhteydessä ja keskusteluissa haku- ja tuontitilanteissa. Niiden lasten kohdalla, jotka kulkevat esiopetukseen kuljetuksilla, huoltajien kanssa on sovittu käytännöt yhteydenpitoon.

Huoltajien osallisuus toteutuu ja yhteistyö syventyy esiopetuskeskusteluissa yhdessä sopien.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja, kuraattori ja päiväkodin johtaja sekä varhaiskasvatuksen sosionomi ovat sovittaessa huoltajien tukena ja apuna lapsen esiopetuksen järjestämiseen liittyvissä asioissa.

5.3 Yhteistyö nivelvaiheessa

Esi- ja alkuopetuksen siirtymävaiheen yhteistyö

Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö rakentuu lapsesta esiopetusvuoden aikana saatuihin kokemuksiin ja lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman (LEOPS) tai henkilökohtaisen oppimissuunnitelman (HOJKS) tietoihin. Vihdissä lapsen LEOPS ja HOJKS kirjataan Wilmaan.

Tärkein esi- ja alkuopetuksen yhteistyön tavoite on tehdä lapsen oppimisen polku mahdollisimman eheäksi. Varhaiskasvatuksen opettajan tehtävänä on antaa luokanopettajalle kaikki opetuksen järjestämisen kannalta tarvittava tieto lapsesta oppijana ja hänen tuen tarpeistaan. Näin luokanopettaja voi suunnitella omaa opetustyötään saamiensa tietojen pohjalta ja lapsen oppimisen polku muodostuu lapsen tarpeita vastaavaksi. Opinpolkua vahvistaa myös se, että esiopetuksessa hyväksi havaittuja toimintatapoja siirretään kouluun.

Vihdin kunnan sisällä kokoontuu Eskarista Ekalle -yhteistyötiimi, johon osallistuvat erityisopetuksen asiantuntija, varhaiskasvatuksen erityisasiantuntija, koulun erityisopettajat sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajat. Tiimi kokoontuu vuosittain syyskuussa tarkastelemaan ja kehittämään prosessia sekä marraskuussa käymään alustavasti läpi tuen oppilaiden alustavat tiedot. Maaliskuussa käydään tiedonsiirrot, joihin osallistuvat koulun erityisopettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, varhaiskasvatuksen opettaja sekä mahdollisuuksien mukaan päiväkodin johtaja.

Esiopetuksesta siirrytään oppilaaksiottoalueiden mukaisiin kouluihin, ruotsinkielisestä esiopetuksesta siirrytään Vichtis svenska skolaniin. Kevään aikana koulu järjestää yhteistyössä esiopetuksen kanssa tarpeen mukaan koulun henkilöstön tutustumiskäynnit esiopetusryhmiin.

Huhtikuussa alkaa Kuusi askelta kouluun- toimintamalli, jonka osana toukokuussa esioppilaat tutustuvat kouluun ja pidetään vanhempainillat. Esiopetus järjestää vanhempainillan, johon kutsutaan koulun edustaja.

Elo- syyskuussa käydään yksilölliset siirtopalaverit, joihin osallistuvat huoltajat, varhaiskasvatuksen opettaja, luokanopettaja, erityisopettaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä tarvittaessa kuraattori ja muita asiantuntijoita. Tarvittaessa tietoja voidaan siirtää myös jo keväällä, jos se on mahdollista. Päiväkodinjohtaja ja rehtori vastaavat siirtymävaiheysteistyöstä.

Lapsen tutustuminen koulutyöhön

Kouluun tutustumisprosessi on hyvä aloittaa mahdollisimman varhain esiopetusvuoden aikana.

Yhteisiä tapahtumia voidaan järjestää pitkin toimintakautta mahdollisuuksien mukaan. Koulut järjestävät kouluun tutustumispäivän toukokuussa, johon osallistumisesta vastaavat lapsen huoltajat.

Kuusi askelta kouluun

Vihdin esiopetuksessa on käytössä Kuusi askelta kouluun –toimintamalli, joka on kehitetty auttamaan esiopetusikäisten lasten perheiden orientoitumista koululaisen perheen arkeen. Malli on kehitetty ”Yhdessä olemme enemmän” – LAPE Uusimaa - hankkeessa. Tavoitteina on pienen koululaisen ja hänen perheensä tukeminen koulun alkaessa, yhteisöllisyyden vahvistaminen ja koululaistaitojen edistäminen. Kuusi askelta kouluun -projektin sisällön suunnittelu ja materiaalin kokoaminen alkavat yhteistyössä huoltajien kanssa, henkilöstö suunnittelee tarkemmin teemat ja niihin liittyvät toiminnot kuudelle viikolle. Toiminnan käynnistyessä huoltajien kanssa käydään päivittäisiä keskusteluja, jotka liittyvät kyseisen viikon teemaan. Teemat alkavat tutuista päiväkotia, lapsia ja huoltajia koskettavista aiheista ja etenevät lähemmäs koululaisarkea. Teemat kestävät kerrallaan viikon ajan ja jokainen teema sisältää tehtävän sekä lapselle että huoltajalle. ”Läksy” on väline, jolla lapsi oppii yhdistämään koti- ja kouluarjen toisiinsa ja näin turvallisuuden tunne lisääntyy.

Lisätietoa aiheesta Kuusi askelta kouluun-linkistä:

[Hyvinvoiva lapsi oppii ja kasvaa - varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos hyvinvoinnin tukena](#)

Syyskuussa varhaiskasvatuksen opettaja vierailee mahdollisuuksien mukaan 1.-luokassa katsomassa, miten kouluvuosi on alkanut. Käynnin aikana luokanopettaja ja opettaja käyvät keskustelua siirtymävaiheen asioista ja lasten koulunkäynnin alkutunnelmista.

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman siirto

Esiopetuksen päättyessä opettaja varmistaa, että esiopetusvuoden aikana huoltajan ja mahdollisesti lapsen kanssa käydyt keskustelut on kirjattu Wilma-järjestelmään. Wilma sulkeutuu esiopetuksen päättyessä, jonka jälkeen lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma on Wilmassa luokanopettajan luettavissa. Rehtori vastaa ensimmäisen luokan opettajan perehdyttämisestä siirtokäytänteisiin. Opetuksen järjestämisen kannalta tarpeellisten tietojen siirtämiseen ei tarvita erillistä lupaa huoltajalta.

Mikäli lapsi siirtyy kouluun muuhun kuntaan, esiopetuksen oppimissuunnitelmasta luovutetaan tulostettu kopio huoltajalle uuteen kouluun vietäväksi. Alkuperäinen dokumentti arkistoidaan.

Pedagogiset asiakirjat ja niihin liittyvät käytänteet

Pedagogisten asiakirjojen laatiminen ja siirto kuvataan esiopetussuunnitelman kappaleessa 5.6 ja 6.3.

5.4 Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Esiopetuksessa teemme yhteistyötä Vihdin paikallisten kolmannen sektorin toimijoiden kanssa sekä oman kunnan eri toimialojen kanssa.

6. Turvallisuus / mahdollinen varautuminen poikkeustilanteisiin

Varhaiskasvatusyksiköiden turvallisuus- ja kriisisuunnitelma sekä varautuminen poikkeustilanteisiin löytyy sähköisenä vihti.pelsu.fi/vihti.

Päivämäärä ja päiväkodinjohtajan allekirjoitus

16.10.2023 *Sari Uotila*

LIITE 1. Kulttuurikasvatussuunnitelma

